

5. Пастушенко Р. Здобутки та проблеми реформи оцінювання шкільних історичних знань у світлі теорії рівнів навченості. Історія України. 2003. №38. С. 7-19.
6. Пастушенко Р. Теорія рівнів навченості як основа оцінювання навчальних досягнень учнів з історії. Історія України. 2003. №5. С. 6-11.
7. Тематичне оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках історії. Історія в школах. 2001. №2. С. 7.

СТИМУЛЮВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Мацюк Ю. В.

*здобувачка вищої освіти I курсу,
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет географії, історії та туризму,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

*«Те, що ми зібралися разом – це тільки початок,
те, що ми разом працюємо – це справжній успіх»*

Генрі Форд

За останні роки у підходах до викладання предметів суспільствознавчого циклу відбулися зміни. Майстерність вчителя історії полягає головним чином в умілому оволодінні методикою навчання і виховання, творчому застосуванні новітніх досягнень педагогіки і передового педагогічного досвіду, в раціональному керівництві пізнавальною і практичною діяльністю учнів, їх інтелектуальним розвитком.

Інтерактивні методи викладання історії в школі привертають увагу вчителів можливістю поєднати вивчення великого обсягу історичного матеріалу, вивчення діяльності історичних діячів та основних історичних подій. Саме для реалізації цієї мети і потрібні різноманітні інтерактивні методи навчання, адже учням цікаво залучатися до різноманітних проектних робіт, їм цікаво розмірковувати, ділитися думками з приводу тієї чи іншої події, їм важливо десь застосувати ті знання, що вони мають, на практиці чи новій навчальній ситуації. Це і

є головне завдання інноваційної методики – навчити учня розмірковувати під час отримання знань.

Великий педагог В. Сухомлинський вважав, що центром кожного уроку повинна бути особистість учня. Він радив, враховуючи сили і можливості школярів різного віку, правильно визначити, на що здатен учень у даний момент, як розвивати його розумові та творчі здібності, емоційно стимулювати його, створювати ситуації успіху.

У житті школяра кожен урок повинен стати місцем радісного самовідкриття, самовираження, самоствердження. Важливо пам'ятати, що «успіх уроку визначається культурою і професіоналізмом учителя. Саме від нього залежить, чи стане урок школою доброзичливості, самостійності, творчості та відповідальності» [1, с. 43].

Майстерність вчителя історії полягає головним чином в умілому оволодінні методикою навчання і виховання, творчому застосуванні новітніх досягнень педагогіки і передового педагогічного досвіду, в раціональному керівництві пізнавальною і практичною діяльністю учнів, їх інтелектуальним розвитком. Традиційний урок, коли вчитель є головним персонажем, а учні виступають у ролі другорядних учасників процесу, у сучасних умовах не дає того результату, який потрібен суспільству.

Розглянемо кілька найбільш цікавих, на нашу думку, форм проведення уроків, які можуть дійсно розвинути творчу активність учнів на уроках історії України та всесвітньої історії.

Перший варіант розвитку творчої активності – це рольова гра. Завдання вчителя полягає у наступному:

- змодельовати ситуацію, яка буде обговорюватись;
- розподілити ролі між учнями, що будуть брати участь у грі.

Учасники рольової гри не можуть наперед продумати власні слова, тому що не знають, що їм скаже чи запропонує кожен інший. Творчий момент полягає у тому, що кожен учасник чи група учасників повинні відстояти свою позицію, проте репліки і докази мають придумувати у ході гри. При цьому учні, що не задіяні у грі, мають бути активними слухачами, щоб потім висловити свою думку щодо переконливості позицій сторін чи інших моментів. Рольова гра може тривати до 10 – 15 хвилин. Перевантажувати учнів проведенням такого заходу протягом всього уроку, вважаємо недоцільним і необґрунтованим.

Наступний ефективний метод полягає у комбінації уроків з аналізу першоджерел і коментарів учнів. Вважаємо, що історію необхідно вивчати саме на основі джерел. Наприклад, багато цікавої інформації з

історії держав стародавнього сходу містять закони Хаммурапі. Вони досить важкі для прочитання, проте дають максимально можливі порівняно з іншими джерелами, відповіді на питання щодо судочинства, державного ладу, соціального устрою та інших моментів організації життя у стародавньому Вавилоні. Проведення такого уроку можливе наступним чином: один учень читає певний уривок із цього джерела, а інші декілька учнів викладають свою думку щодо конкретної норми. Під час аналізу джерела можна застосовувати елементи дискусії. Внаслідок якісного проведення такого уроку досягаються наступні результати:

- розвиток вміння аналізу юридичних джерел;
- розвиток аналітичних здібностей;
- формування власного ставлення до того чи іншого факту як такого.

Не треба забувати про такий варіант роботи на уроці, як діалог (можливо, інтерв'ю чи співбесіда) у парі. Отримавши тему для обговорення, учні не будуть обмежені у виборі варіанту спілкування. Єдине обмеження – це час, тому що за 45 хвилин уроку потрібно повторити домашнє завдання і засвоїти новий матеріал. Відсутність жорстких обмежень щодо побудови діалогу надасть можливість проявити певний творчий підхід до роботи та провести цікаве обговорення важливої теми з предмету. Діалог – це підґрунтя до взаєморозуміння [2, с. 22]. У одному із визначень поняття «діалог» вказується, що це ланцюг реакцій та взаємні спонтанні реакції двох осіб, що визначаються ситуацією або висловлюваннями співрозмовника.

Використання даного інтерактивного методу навчання надасть можливість:

- посилити рівень командної взаємодії учнів;
- стимулювати взаємну підтримку учнів у складних ситуаціях;
- розвинути навички правильного формулювання фраз і повноцінних речень при висловлюванні власної думки.

Отже, творчу активність учнів на уроках історії можна розвивати за допомогою використання різних методів інтерактивного навчання. Серед найбільш ефективних вважаємо діалог, аналіз першоджерел з коментарями та елементами дискусії і рольова гра.

Пасивні форми проведення уроків незалежно від предмету вже відходять у минуле. Вважаємо успішним того вчителя, який ефективно

залучає учнів до активної співпраці під час проведення навчального заняття.

Література:

1. Вакалюк Т.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в загальноосвітніх школах для підвищення якості освіти // *Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості освіти / Зб. наук. пр.* [ред.кол.: В.Є. Берека (гол) та ін.]. Хмельницький: Видавництво ХОШПО, 2015. С. 40-45.
2. Козаченко О. М. Діалог як предмет навчання та його роль у процесі спілкування // *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Випуск 2 (127). Серія: Педагогіка. Одеса, 2019. С.21-25.

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Мереуца О. В.

*вчитель історії та правознавства,
Башликівський ліцей Цуманської селищної ради
Волинської області
с. Башлики, Україна*

Актуальність розвитку критичного мислення особистості зумовлена інтенсивними соціальними змінами, за яких виникає необхідність у її пристосуванні до нових політичних, економічних та інших умов, у вирішенні нею проблем, значна частина яких непередбачувана. Адже критичне мислення є не тільки наслідком демократії, а й важливим чинником її формування.

Інтерес до технології критичного мислення як освітньої інновації виник в Україні, як і в деяких інших нових незалежних державах, наприкінці ХХ століття. Український вчений, відомий дослідник проблеми критичного мислення О. В. Тягло, акцентуючи увагу на важливості і значущості розвитку критичного мислення особистості в умовах інформаційного суспільства, зазначає, що цей напрям сучасної освіти розвивається в освіті США та Канади вже майже півстоліття [6, с. 7].

Критичне мислення – це наукове мислення, суть якого полягає у прийнятті ретельно обміркованих та зважених рішень стосовно довіри